

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ – БЛАГОЕВГРАД
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ – КАТЕДРА “БИЗНЕС МЕНИДЖМЪНТ И МАРКЕТИНГ”

С Т А Н О В И Щ Е

От: проф. д-р Лалка Герасимова Борисова

Международно висше бизнес училище – Ботевград

Научна специалност: „Икономика и управление (по отрасли)”

ОТНОСНО: Конкурс за академична длъжност „професор“ по
Професионално направление 3.7 Администрация и управление
(Икономика и управление (Конкурентоспособност, конкурентен
анализ и човешки ресурси) и в съответствие с чл. 4, ал. 2 от ЗРАСРБ,
обявен в ДВ бр. 37/26.04.2024 г.

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Мениджмънт и маркетинг“ на Югозападен университет (ЮЗУ) „Н. Рилски“, Благоевград. Участвам в състава на научното жури по конкурса, съгласно Заповед № 1185/25.06.2024 г. на Ректора на ЮЗУ „Н. Рилски“, Благоевград.

2. Кратка информация за кандидата в конкурса

По обявения конкурс за „професор“, направление 3.7. Администрация и управление, катедра „Мениджмънт и маркетинг“, е представил документи един кандидат – доц. д-р **Райна Бойкова Димитрова**, преподавател в ЮЗУ от 1988 година. Представената документация и най-вече трудовете на кандидатката, развитието ѝ като научен работник и преподавател, ми позволяват формулирането на **положителна характеристика и становище** по кандидатурата ѝ. Това се подкрепя и обосновава с постановките и съображенията, приведени в следващите редове.

Доц. Райна Димитрова е член на редица редколегии в страната и чужбина, впечатляващ е броят на цитиранията на нейни трудове, участва в национални и международни проекти, както и финансирани от ЮЗУ.

Развитието на творческата биография на кандидатката красноречиво показва концентрация на изследователската дейност в добре структурирано направление в сферата на туризма (конкурентен анализ на туристическия пазар), човешките ресурси, стратегически решения в бизнеса (изследват се основни характеристики на стратегическите решения), иновациите, конкурентоспособността, професионалното обучение и образование, здравеопазването, компетентностни профили на заетите в IT сектора, оценка на конкуренцията на фармацевтичния пазар, предприемачество, социална сфера, като се акцентира на анализа и оценката на състоянието и развитието на социалните предприятия в България.

В обобщение, публикационната дейност е в областта, за която доц. Димитрова кандидатства по обявения конкурс.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Запознаването с научната продукция на кандидатката, която е представена по конкурса, впечатлява с постигнатата целенасоченост, аналитичност и критичност на третираните въпроси, приоритетно свързани с посочената по-горе проблематика. Общата оценка от публикациите и дейността на доц. Димитрова превишава изискуемият минимален бал от точки. В конкурса за заемане на академична длъжност „професор”, доц. Димитрова е представила следните публикации:

Вид на публикацията	Публикации (бр.)	Страници (бр.)	Страна на публикуване		Език на публикуване	
			България	Чужбина	Български	Чужд
Монографии	7	459	3	4	2	5
Студии	5	206	5	-	5	-
Учебници и учебни помагала	1	205	1	-	1	-
Статии	11	108	7	4	8	3
Доклади	3	26	1	2	1	2
Общо	27	1004	17	10	17	10

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност на кандидата

В качеството на университетски преподавател доц. Димитрова също показва много добро развитие:

- Ориентация към актуални и значими тематични направления на преподаване;
- Резултатите от развитието на учебно-преподавателската дейност на доц. Димитрова доказват практически необходимостта и ефективността от тясна връзка и зависимост между научноизследователската и преподавателска дейност, което в наши дни е с нарастващо значение за индивидуалния принос в образованието;
- Специализации в различни университети в чужбина и обучения към МОН и ЮЗУ по различни проекти;
- Членува в различни съсловни организации у нас и в чужбина, член е на редколегии на чужди и български научни издания.

В ЮЗУ „Н. Рилски“ доц. Димитрова провежда лекционни курсове със студенти ОКС „Бакалавър” и ОКС „Магистър” на български и на английски език по дисциплини, които са свързани с проблематиката на обявения конкурс за заемането на академичната длъжност „професор“ и разработени от нея:

- Управление на конкурентоспособността на предприятието;
- Управление на разходите на предприятието;

- Управление на организационната промяна;
- Организация на дейността на предприятието;
- Финансов анализ на проекти;
- Анализ и оценка на риска при проектното финансиране;
- Управление на човешките ресурси;
- Икономика на труда;
- Набиране и подбор на човешки ресурси;
- Организация и оперативно управление на човешките ресурси;
- Управление на фирмените инвестиции;
- Икономически анализ;
- Финансово-счетоводен анализ на счетоводните резултати;
- Управление на качеството на стоките за внос и износ.

От изброените по-горе дисциплини е видно, че тя има дългогодишен преподавателски опит по проблемите на конкурентоспособността, управленските процеси, човешките ресурси, финансов анализ на проекти и оценка на риска при проектно финансиране, техники на продажби и финансово-счетоводен анализ. Участва в множество проекти.

Общата ми **оценка** за преподавателската дейност на доц. Димитрова е, че тя **отговаря** на критериите на ЮЗУ за заемане на академичната длъжност „професор“.

5. Кратка характеристика на представените научни трудове/публикации:

- Представените публикации не се дублират помежду си. В монографичните трудове предмет на изследване са анализът и оценката на състоянието, развитието и конкурентоспособността на туристическия сектор в България и конкурентния анализ на туристическия пазар на национално и регионално равнище. Установява се, че туризмът е приоритетен отрасъл на българската икономика, който формира значителна

част от brutния вътрешен продукт на България. Същевременно туризмът е и един от най-динамично развиващите се сектори на икономиката на страната;

- За улеснение на студентите, доц. Димитрова разработва учебник „Човешки ресурси, качество, ефективност“. Учебникът разглежда теоретико-методологичните аспекти на същността, основните въпроси и характеристиките на важни елементи на организацията на дейността, икономиката и управлението на предприятието. Съдържанието е структурирано в три отделни теми: управление на човешките ресурси; качество на продукцията; ефективност на дейността на предприятието. Всяка от темите завършва с дефинирани контролни въпроси, за по-трайно усвояване на знанията от студентите;

- Авторът разглежда темата за продължаващото професионално обучение като фактор за развитието на човешкия потенциал в иновативна социо-културна среда. В други публикации по темата авторът поставя на разглеждане въпроси, свързани със същността и значението на професионалното образование и обучение в контекста на концепцията за Учене през целия живот, както и въпроси, свързани с продължаващото професионално обучение на заетите в ИТ- сектора в страната. Представят се данни и се прави анализ по отделните показатели на изпълнението на Националната стратегия за учене през целия живот за периода 2014– 2020 г. Акцентира се върху ролята на социалното партньорство в областта на продължаващото професионално обучение. Обосновава се, че в съвременното общество ученето през целия живот се определя като критичен фактор за личностно развитие и залог за успешна кариера;

- Изследва се компетентностния профил на заетите в ИКТ сектора. Принос на автора предложението за компетентностен профил, включващ списък, в три основни групи на важните компетенции, като предпоставка за успешна реализация на специалистите в ИКТ - сферата: технически

компетенции; бизнес и управленски компетенции; поведенчески и социални компетенции;

- Извеждат се в синтезиран вид основните проблеми на системата на здравеопазване в нашата страна. Налага се изводът, че общите негативни страни на икономиката на здравните системи и социалноосигурителните модели се проявяват в силна степен и в българската здравна система, най-вече що се отнася до асиметрията на информацията, управлението на риска в системата, бюрокрация на процесите и качеството на предоставяните услуги. Същевременно се констатира, че според редица изследвания и анализи потребителите на здравни услуги в България не са удовлетворени от качеството и достъпността на тези услуги. В този контекст авторът прави сравнителен анализ на равнището и динамиката на качеството на здравните услуги в България, измерено чрез прилагане на Индекса на европейския здравен потребител;

6. В няколко свои публикации доц. Димитрова разглежда проблемите при управление на човешките ресурси в различни сфери на икономиката. Изследват се някои теоретико-методологични въпроси на населението и работната сила в определени териториални граници, като се постави акцент върху трудовия потенциал в географски обособена територия и оптималното разпределение на работната сила. Установява се, че фундаменталните изменения в демографската структура на населението поставят сериозни предизвикателства на трудовия пазар по отношение на качеството и състава на работната сила. В друга публикация по темата, се обосновава становището, че стратегията за управление на човешките ресурси може да допринесе за реализацията на иновационната стратегия на предприятието. Поставят се, в ракурса на иновационното развитие на предприятието, основните управленски функции свързани с човешките ресурси;

7. Прави впечатление участието на доц. Димитрова с научни публикации в специализирани изследвания, отличаващи се с актуалност, проблемност и аналитично-критични позиции на автора, като обект на анализ са въпроси, свързани с: човешките ресурси, вземане на стратегически решения в бизнеса, конкурентни стратегии и конкурентен потенциал на фармацевтичните предприятия, състояние и осигуряване с кадри на ИТ сектора в страната, ролята на AI в счетоводния софтуер, социалната икономика. Авторът акцентира върху твърдението, че AI дава възможност на бизнеса и финансовите специалисти да постигнат по-голяма ефективност и да вземат по-информирани решения. Специално внимание се обръща на концепции, определения и основни характеристики, свързани със социалната икономика, социалното предприемачество и социалните предприятия.

8. Синтезирана оценка на основните научни и научно-приложни приноси на кандидатката

Приемам формулираните основни приноси в представените трудове, които са заслуга на автора. Те са апробирани и доказали своята ефективност и са доказателство за постиженията на доц. д-р Райна Димитрова на полето на науката и практиката. Пожелавам ѝ да продължи да работи все така всеотдайно и ентузиазирано за развитието на науката, практиката и образованието, за още по-тясното им сближаване.

9. Основни критични бележки и препоръки към кандидата

Доброто познаване на въпроси, свързани с конкурентоспособността в различни сектори и концепции по отношение на човешките ресурси, компетентностния профил на служители в ИТ сектора, продължаващото обучение и образование, състоянието на фармацевтичния сектор и предоставянето на здравни услуги е добра основа за надграждане на изследванията в тази посока. Препоръчвам на доц. Димитрова в бъдещите си публикации да изследва влиянието на интелигентните технологии в

процеса на обучение и образование на възрастни. Тази проблематика звучи актуално и може да насочи и подсказе някои основни принципи за анализ на днешната ситуация на състоянието и развитието продължаващото обучение.

10. Заключение

Кандидатът за академичната длъжност „професор“ Райна Димитрова е доктор и доцент в ЮЗУ. Нейното професионално и академично развитие е в областта на обявения конкурс. Научната продукция на доц. Димитрова е в особено актуална за страната и икономиката сфера, която е „ниша“ за ползотворна нейна изява като изследовател. Тази нейна изява **оценявам силно положително** с аргумента, че обогатява теорията, практиката и обучението по проблематика с директна ориентация към развитието на управленските процеси и конкурентоспособността в организациите и на човешките ресурси в ерата на AI. Имам основание да оценя доц. Димитрова като изграден изследовател и преподавател.

С убеденост давам **положителна оценка** на цялостната дейност на доц. д-р Райна Димитрова, която отговаря напълно на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, на Правилника за неговото приложение, както и на Правилника за провеждането на конкурси за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ЮЗУ.

Това ми дава основание за **положително заключение** и с пълна убеденост да подкрепя кандидатурата за избора на доц. д-р Райна Димитрова за заемането на академичната длъжност „професор“ в ЮЗУ по ПН 3.7 Администрация и управление (Икономика и управление (Конкурентоспособност, конкурентен анализ и човешки ресурси).

София, 15.08.2024 г.

Член на журито:

(проф. д-р Лалка Борисова)

Регламент на (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27.04.2016г.

SOUTHWEST UNIVERSITY "NEOFIT RILSKI" - BLAGOEVGRAD
FACULTY OF BUSINESS - DEPARTMENT OF "BUSINESS MANAGEMENT AND
MARKETING "

OPINION

By: **Prof. Lalka Gerasimova Borisova, PhD**

International Business School - Botevgrad

Scientific specialty: "Economics and management (by industry)"

REGARDING: Competition for the academic position of " **professor**" in Professional field 3.7 Administration and management (Economics and management (Competitiveness , competitive analysis and human resources) and in accordance with Art. 4, para. 2 of ZRASRB, announced in SG no. 37/26.04.2024 Mr.

1. Information about the contest

The competition was announced for the needs of the Department of "Management and Marketing" of Southwestern University (SSU) "N. Rilski", Blagoevgrad. I participate in the composition of the scientific jury for the competition, according to Order no 1185 /25.06.2024 of the Rector of YSU "N. Rilski", Blagoevgrad.

2. Brief information about the candidate in the competition

According to the announced competition for "professor", direction 3.7. Administration and Management , "Management and Marketing" department, one candidate submitted documents - Assoc. Dr. **Raina Boykova Dimitrova**, lecturer at SSU since 1988. The presented documentation and especially the candidate's works, her development as a researcher and teacher, allow me to formulate a **positive characteristic and opinion** on her candidacy. This is supported and substantiated by the statements and considerations given in the following lines.

Associate Professor Raina Dimitrova is a member of a number of editorial boards in the country and abroad, the number of citations of her works is impressive, she participates in national and international projects, as well as those financed by the University of Southern Ukraine.

The development of the candidate's creative biography eloquently shows the concentration of research activity in a well-structured direction in the field of tourism (competitive analysis of the tourist market), human resources, strategic business decisions (main characteristics of strategic decisions are investigated), innovation, competitiveness, vocational training and education, health care, competence profiles of employees in the IT sector, assessment of competition in the pharmaceutical market, entrepreneurship, social sphere, emphasizing the analysis and assessment of the state and the development of social enterprises in Bulgaria.

In summary, the publication activity is in the field for which Associate Professor Dimitrova applied for the announced competition.

3. Fulfillment of the requirements for occupying the academic position

Acquaintance with the scientific production of the candidate, which is presented at the competition, impresses with the achieved purposefulness, analyticalness and criticality of the treated issues, primarily related to the above-mentioned issues. The overall assessment of the publications and activities of Associate Professor Dimitrova exceeds the required minimum score. In the competition for the academic position of "professor", Associate Professor Dimitrova presented the following publications:

Kind on the publication	Publications (no .)	Pages (no .)	Country on publication		Language on publication	
			Bulgaria	A foreign country	Bulgarian	Foreign
Monographs	7	459	3	4	2	5
Studios	5	206	5	-	5	-
Textbooks and study books helped	1	205	1	-	1	-
Articles	11	108	7	4	8	3
Reports	3	26	1	2	1	2
Total	27	1004	17	10	17	10

4. Assessment of the candidate's educational and teaching activities

As a university teacher, Prof. Dimitrova also shows very good development:

- Orientation towards current and significant thematic areas of teaching;
- The results of the development of the educational and teaching activities of Associate Professor Dimitrova practically prove the necessity and effectiveness of a close connection and dependence between research and teaching activities, which nowadays is of increasing importance for the individual contribution to education;
- Specializations in various universities abroad and trainings at the Ministry of Education and Culture and Science and Technology under various projects;
- He is a member of various professional organizations at home and abroad, he is a member of the editorial boards of foreign and Bulgarian scientific publications.

In SSU "N. Rilski Assoc. Prof. Dimitrova conducts lecture courses with students of OCS "Bachelor" and OCS "Master" in Bulgarian and in English on disciplines that are related to the issues of the announced competition for the occupation of the academic position of "professor" and developed by her:

- Enterprise competitiveness management;
- Enterprise cost management;

- Organizational management change ;
- Organization of the enterprise's activity ;
- Financial analysis of projects ;
- Analysis and assessment of project risk financing ;
- Human management resources ;
- Economy of labor ;
- Human recruitment and selection resources ;
- Organization and operational management of human resources resources ;
- Management of company investments;
- Economical analysis;
- Financial and accounting analysis of accounting results ;
- Quality management of goods for import and export.

From the disciplines listed above, it is clear that she has many years of teaching experience in the issues of competitiveness, management processes, human resources, financial analysis of projects and risk assessment in project financing, sales techniques and financial-accounting analysis. Participated in numerous projects.

My overall **assessment** of Assoc. Prof. Dimitrova's teaching activity is that she **meets** the criteria of SUZU for occupying the academic position of "**professor**".

5. Brief description of the presented scientific works/publications:

- Featured posts do not duplicate each other. In the monographic works, the subject of research is the analysis and assessment of the state, development and competitiveness of the tourism sector in Bulgaria and the competitive analysis of the tourist market at the national and regional level. It is established that tourism is a priority branch of the Bulgarian economy, which forms a significant part of the gross domestic product of Bulgaria. At the same time,

tourism is one of the most dynamically developing sectors of the country's economy ;

- To facilitate the students, Assoc. Professor Dimitrova is developing a textbook "Human Resources, Quality, Efficiency". The textbook examines the theoretical-methodological aspects of the essence, the main questions and the characteristics of important elements of the organization of the activity, the economy and the management of the enterprise. The content is structured into three separate topics: human resource management; quality of production; efficiency of the enterprise's activity. Each of the topics ends with defined control questions, for a more permanent assimilation of knowledge by students;

- The author examines the subject of continuing professional training as a factor in the development of human potential in an innovative socio -cultural environment. In other publications on the subject, the author examines issues related to the nature and importance of vocational education and training in the context of the Lifelong Learning concept, as well as issues related to the continuing professional training of those employed in the IT sector in the country. Data are presented and an analysis is made of the individual indicators of the implementation of the National Strategy for Lifelong Learning for the period 2014-2020. Emphasis is placed on the role of social partnership in the field of continuing professional education. It is argued that in modern society lifelong learning is defined as a critical factor for personal development and a key to a successful career;

- The competence profile of those employed in the ICT sector is investigated. The author's contribution is the proposal for a competence profile, including a list in three main groups of important competences, as a prerequisite for the successful implementation of specialists in the ICT field: technical competences; business and management competencies; behavioral and social competences ;

- The main problems of the health care system in our country are

summarized. It is necessary to conclude that the general negative sides of the economy of health systems and social insurance models are manifested to a strong degree in the Bulgarian health system, especially as regards the asymmetry of information, risk management in the system, bureaucracy of processes and the quality of the services provided. At the same time, it was found that, according to a number of studies and analyses, the users of health services in Bulgaria are not satisfied with the quality and accessibility of these services. In this context, the author makes a comparative analysis of the level and dynamics of the quality of health services in Bulgaria, measured by applying the European Health Consumer Index;

6. In several of her publications, Prof. Dimitrova examines the problems of human resource management in various spheres of the economy. Some theoretical-methodological issues of the population and the labor force in certain territorial boundaries are investigated, with an emphasis on the labor potential in a geographically defined territory and the optimal distribution of the labor force. It is established that fundamental changes in the demographic structure of the population pose serious challenges to the labor market in terms of the quality and composition of the workforce. In another publication on the subject, the opinion is substantiated that the human resources management strategy can contribute to the realization of the enterprise's innovation strategy. The main management functions related to human resources are placed in the perspective of the innovative development of the enterprise;

7. Assoc . Prof. Dimitrova's participation in scientific publications in specialized research, distinguished by relevance, problematic and analytical-critical positions of the author, is noteworthy, as the object of analysis are issues related to: human resources, making strategic decisions in business, competitive strategies and competitive potential of pharmaceutical enterprises, state and staffing of the IT sector in the country, the role of AI in accounting software, the social economy. The author highlights the claim that AI enables businesses and

financial professionals to achieve greater efficiency and make more informed decisions. Special attention is paid to concepts, definitions and main characteristics related to the social economy, social entrepreneurship and social enterprises.

8. A synthesized evaluation of the main scientific and scientific-applied contributions of the candidate

I accept the formulated main contributions in the works presented, which are the credit of the author. They are tested and proved their effectiveness and are proof of the achievements of Assoc. Dr. Raina Dimitrova in the field of science and practice. I wish her to continue working as dedicatedly and enthusiastically for the development of science, practice and education, for their even closer convergence.

9. Main critical notes and recommendations to the candidate

A good knowledge of issues related to competitiveness in different sectors and concepts regarding human resources, competence profile of employees in the IT sector, continuing training and education, the state of the pharmaceutical sector and the provision of health services is a good basis to build on research in this direction. I recommend Prof. Dimitrova in her future publications to investigate the influence of intelligent technologies in the process of learning and education of adults. This issue sounds relevant and can guide and suggest some basic principles for the analysis of today's situation of the state and development of continuing education.

10. Conclusion

The candidate for the academic position " **professor** " Raina Dimitrova is a doctor and associate professor at SSU . Hers professionally and academically development is in the area on announcements competition . The scientific one production on Assoc . Dimitrova is in particular current for the country and the economy a sphere that is a " niche " for fruitful hers appearance like Explorer . This one hers appearance **I appreciate strongly affirmatively** with the argument

that enriches theory , practice and training by problematic with direct orientation to development on administrative ones processes and competitiveness in organizations and of the human ones resources in the era of AI. I have reason Yes appreciate Assoc . Dimitrova like built researcher and teacher .

With conviction I give **positive evaluation** on the whole activity on Assoc . Dr. Raina Dimitrova , who answers completely on the requirements on The law for development on the academic composition in the Republic Bulgaria , on The regulations for his application , as well as of The regulations for the conduct on competitions for acquisition on scientific degrees and for borrowing on academic positions in SSU .

This mi gives reason for **positively conclusion** and with full conviction Yes supports the application for the choice on Assoc . Dr. Raina Dimitrova z a borrowing on the academic position " **professor** " in YuZU p o PN 3.7 Administration and management (Economy and management (Competitiveness , competitive analysis and human resources) .

Sofia, 15.08.2024

Регламент на (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27.04.2016г.

Jury member :

(Prof. Dr. Lalka Borisova)